

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ.

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

Одустанак приватног тужиоца од тужбе и праштање казне.

(§§ 17. и 33. Крив. Суд. Пост. и § 216. Казн. Зак.)

Случај, који смо ових дана имали пред собом, даје нам повода да проговоримо о овоме, сматрајући да ће то бити корисно по наше полицијске чиновнике.

Случај је овај.

Пресудом Апелационог Суда од 6. новембра 1900. год. бр. 4341., која је постала извршном, осуђен је Најдан Петровић на месец дана затвора за дело лаке повреде тела, кажњиво по §. 173. казн. законика. Кад је срески начелник хтео приступити извршењу досуђене казне, поврђени Милан Ценковић, по чијој је тужби Најдан осуђен, изјављујући да прашта кривицу Најдану, затражи, да се казна не изврши. Срески начелник реши, да се пресудом досуђена казна ипак изврши, пошто приватни тужилац, осем случаја § 216. казн. законика, ни у ком другом случају не може задржати извршење кривичне пресуде. Најдан се жали против тога Начелству окружном, по ово снажи решење среске власти.

Осуђени Најдан, бранећи се од извршења казне, позива се на §. 17. кривичног поступка, који гласи:

„Ислеђење и суђење кажњивога дела, као и извршење пресуде, што се казне тиче, арестаје: кад кривац умре, или кад кривица застари, или кад приватни тужилац од тужбе одустане“.

Власт, која хоће казну да изврши, позива се на §. 33. истог поступка, који гласи:

„Приватни тужилац може и у оним случајима, о којима у казненом законнику није ништа казано, одустати од тужбе, догод није осудна пресуда извршном постала.“

Осуђени Најдан, позивљући се на §. 17., ћути и не говори ништа о §. 33. крив. пост.; власт, позивљући се на §. 33., ћути и не говори опет ништа о §. 33. истог поступка! Значи, да су ове две законске одредбе, бар по ономе како им сам текст гласи, једна другој противне, да су у контрадикцији и да једна другу искључује. Имајући то у виду, нама треба тражити прави смисао тих двеју одредаба по ономе шта се њима могло хтети и нај тај начин

довести их у сагласност, која је потребна за примену њихову.

Да покушамо то.

Правило је, да се сва кажњива дела извиђају и суде по „званичној дужности,“ на захтев или тужбу за то нарочито овлашћеног органа државе (државног тужиоца), на било да има или нема тужбе повређенога или оштећеног лица (приватног тужиоца), јер се њима ремети јавни ред, удара у основе на којима друштво почива, те по томе кажњење њихово долази из јавног интереса и ова дела носе на себи јаван карактер. То правило садржи се и у нашем кривичном поступку, у §§ 4. и 5.

Али има и таквих кажњивих дела, код којих ће тај јавни ред исто тако бити довољно осигуран, ако се остави на вољу самом лицу, које је таким делом повређено, да учиниоца тужи суду. То су дела релативно мање важности, према којима држава истина не може бити индиферентна, али свакојако повређена личност у првом реду стоји интересована и у пуној могућности да тражи да се учинилац такога дела казни. По томе, држава може и не бринути се много за истраживање њихово; сам повређени приватни интерес открива их и захтева кажњење њихово, те тако она, у маси, не могу остати некажњена. Према томе што у маси бива, држава не само може да поднесе да мањи број таквих дела, за која повређени неће да диже тужбу, остане некажњен, него јој је и дужност, да у таквом случају штеди осећаје повређенога, који, свакојако из разлога који могу имати пуно оправдања да буду уважени, неће да даје тужбу и објављује свету дело које и њега тишти. Зато је и усвојено, да се овака дела извиђају, суде и казне само на тужбу повређенога лица или његова заступника, а без такве тужбе да се по њима не сме ништа предузимати. А да државна власт ипак није и не може бити индиферентна ни према оваким делима, да она, при свем том, носе на себи јаван карактер, види се из тога, што дату тужбу повређенога лица власт мора да прихвати, државни тужилац мора да је прими и као своју, као и из тога, што се извршење досуђене казне не даје у руке приватном тужиоцу, као и његова ствар, него то остаје право и дужност саме државе.

По томе, да се дела, казним закоником као кажњива означена, казне само на приватну тужбу, само је изузетак од правила, по коме истраживање, суђење и кажњење дела из казног законика бива увек по

званичној дужности, ма и без тужбе повређенога лица, и тај изузетак изречен је и у нашем кривичном поступку, у § 6.

Из до сада наведенога мора бити јасно, да се одредбе §§ 17. и 33. крив. судског поступка тичу само оних кажњивих дела, која се, изузетно, казне само по приватној тужби. То се, истина, не каже у самим тим одредбама, као што би требало да се каже, али друкче не може бити, јер одуштање приватног тужиоца од тужбе по делима која се казне по званичној дужности без значаја је и без икаквих последица у погледу казненосправном. Пропуштајући да каже како одустанак приватног тужиоца има важности само код приватних деликата, наш законик о поступку у кривичним делима даје тиме само сведоцбу како су збркавање и неодређеност ствари које се код њега лако догађају. О томе нам, дакле, треба водити рачуна, кад год имамо потребу да применимо какву његову одредбу, која нам изгледа нејасна или противречна.

Сад можемо поћи даље.

Кад се приватни деликти извиђају и суде само по тужби приватној, разуме се да се, чим приватни тужилац од тужбе одустане, мора одмах обуставити и сваки даљи рад. Нека баш и не би било одредбе из тач. 4. § 29. крив. пост., по којој се свако ислеђење мора прекинути кад нема тужбе дотичног приватног лица за дела која се само по тужби приватног казнити могу, као нека не би било ни одредбе § 33. истог пост., по којој приватни тужилац (разуме се по тим делима) може од тужбе одустати догод није пресуда извршном постала, ипак би се већ по томе, што се та дела казне само по приватној тужби, знало, да тако мора бити. У том погледу § 33. има само ту погрешку што каже: „приватни тужилац може и у оним случајима, у којима у казненом законнику није ништа казано, одустати од тужбе.“ јер је, према наведеном, очевидно да се хтело рећи: „у којима је у казненом законнику казано да се дело казни на приватну тужбу.“

Но докле приватни тужилац може одустати од своје тужбе за дело које се казни само по његовој тужби? Очевидно све донде, докле о њој још може бити речи, докле она још има некога дејства, докле још није испунила свој задатак, завршила своју улогу, а то је све док још траје извиђај и суђење. Извиђај и суђење пак траје све до тренутка извршности пресуде. Кад наступи тренутак у који пресуда постаје извршном, завршен је потпуно период извиђаја и суђења како за нижу тако и за вишу судску инстанцију по тужби приватног ту-

тужиоца. Од тада може бити говора само о извршењу казне, а не о тужби, која је до краја одиграла своју улогу. *Говорити о одустанку од тужбе пошто је пресуда постала извршном, бесмислица је.* Од тада може бити говора само још о *праштању казне.* У толико и јесте сасвим бесмислена одредба §. 17. крив. пост., где се каже: *„извршење пресуде, што се казне тиче, престаје, кад приватни тужилац, од тужбе одустане.“* Но да бисмо знали шта се могло хтети овом одредбом, треба да поставимо питање: *ко може опростити осуђеноме већ досуђену казну, по пресуди која је извршена?*

Праштање казне по већ извршној пресуди милост је, од које, по принципима државно-правним, чини употребу само *Круна.* Та милост, дакле, није и не треба да је у рукама сваке обичне и приватно-правне личности, какав је приватни тужилац, као неко његово право. То, најпосле, одговара и оном напред поменутом правилу, по коме приватни деликти ипак имају на себи јавни карактер, који се огледа у дужности државнога тужиоца да прихвати и даље изводи тужбу повређенога и да се извршење казне не преноси на овога, као неко његово право.

Према овоме одредбу § 17. крив. пост., којом се каже да извршење пресуде, што се казне тиче, престаје кад приватни тужилац од тужбе одустане, треба, пошто се ту помиње одустанак од тужбе а не праштање казне, разумети тако: да услед одустанка од тужбе после изречене казне, а пре него што је пресуда постала извршном, нестаје и могућности да ова постане извршном, а тим је, посредно, настала и немогућност њеног извршења.

Један само случај има, у коме закон допушта приватном тужиоцу да утиче на извршење осуде. То је случај §. 216. казн. законика, којим се даје приватном тужиоцу право, да по делу увреде, клевете и лажног оптужења може „и само извршење пресуде задржати.“ Али је, да кажемо најмање, сасвим сумњиво да се и овим мислило на само праштање казне. По нашем мишљењу, приватни тужилац, пошто је пресуда изречена и извршном постала, ни у овом случају не може опростити казну, већ може сâм, по својој вољи, само суспендовати, задржати или одложити почетак њеног извршења (разуме се до граница могућности да не застари), у жељи да се за то време дође до опроштаја казне путем Највише Милости.

Један од наших првостепених судова у једном конкретном случају, у коме је стајала његова извршна пресуда о осуди за дело јавне увреде на извршењу код полициске власти, на изјаву увређенога да осуђеноме „прашта кривицу,“ решио је, да је пресуда, у погледу казне, без дејства, па је писао полициској власти да је никако и не извршује. Потпуно је, дакле, признао приватном тужиоцу, с позивом на §. 216. казн. законика, право помиловања у тим делима. Држим да је очевидна погрешност овога.

* * *

Да сведемо говор:

1. Приватни тужилац, по делима која се казне на приватну тужбу, може, све до

тренутка извршности пресуде, одустати од тужбе и тиме учинити немогућним њену извршност;

2. Кад пресуда постане извршном, не може бити речи о одустанку од тужбе него само о праштању казне;

3. Казна, пошто пресуда постане извршном, може, и по приватним деликтима, бити опрштена само путем Највише Милости, која, по правилу, никад и не изостаје, кад је за осуђенога тражи сам приватни тужилац, по чијој је тужби осуда изречена;

4. Ако је казна изречена за дело увреде, клевете или лажног оптужења, приватни тужилац, пошто пресуда постане извршном, може само суспендовати њено извршење, али да она може и сасвим остати неизвршена треба такође опрштај путем Највише Милости.

М. П. Јовановић

Из примене § 471 грађ. суд. поступка

У чланку „Из примене §. 471 грађ. суд. поступка“, који је штампан у броју 34. овога листа, ми смо обећали, да ћемо изнети још неке случајеве, који се могу појавити применом поменуте законске одредбе.

Нарочито смо тамо нагласили ова три случаја:

а) штити ли § 471 кућу са плацем и пет дана земље, жени и деци умрлог земљоделца, од наплате приватних дугова?;
б) штити ли ово само женској деци; и,
в) како штити и у једном и у другом случају, кад је задужење код јавних каса?

Одужујући се датом обећању, ми ћемо сада прво да говоримо о случајевима под а и б, износећи како своје погледе на њих, тако и погледе наших управних власти и правосуђа, изнесене у њиховим одлукама у даним случајевима, а затим ћемо се вратити и на трећи случај...

Као што смо и у прошлом чланку горњег имена рекли, наређења тачке 4 § 471 грађ. суд. поступка, морају се узети као једна економско-политичка мера од стране државе, да се спречи сеоски пролетаријат.

Јер, ако би ова наређења била другчије схваћена, она не би нашла ослонаца у начелима грађанскога права у опште, по којима се слобода располагања својином, не би смела ограничавати у овоме виду.

Узимајући, дакле, потребу одржања нашега сељачког staleжа као један општи — јаван земаљски интерес, законодавац није могао, при доношењу поменутих законских наређења, имати на уму само личност земљоделца, као старешине дома, или уз њега само још оне главе, које порез плаћају, јер би такво схватање осујетило баш ону главну тежњу његову, да се сузбије сеоски пролетаријат у опште, а на посе, пак, да се сачува од лакомисленог задуживања и себичне грамзљивости зеленаца.

Законодавац је, на сваки начин, желео, да заштити у првоме реду све оне земљораднике, који су већ пореске личности, дакле са извесним дужностима према држави, а у другом реду, где ових нема, онда сам дом земљораднички, у коме је смрћу нестало мушкога преставника.

Само се овако има разумети наређење тачке 4-те поменутога параграфа, јер би иначе било и извесне неприродности у самоме законнику.

Тако, ако би се узело, да се ово наређење не односи на удову умрлога земљоделца и његову децу, онда би се разложно могло рећи: да законодавац није знао шта је радио, кад је обезбедио од приватних поверилаца и пропасти човека у пуној снази и напону живота, који би своју породицу могао да храни, ако не другчије а оно надничењем, а допустио, међутим, да његова жена и малолетна деца, по смрти његовој, остану без крова и хлеба.

Оваква, пак, нелогичност не сме се претпоставити код законодавца, и онда као резултат ове оцене излази: да се жени и деци умрлог земљоделца не може продати кућа и пет дана земље за дугове умрлога, па било ово имаће оптерећено интабулацијама или не.

Наравно, да смо ми овде до сада претпостављали и говорили о удови са малолетном децом, па зато смо и истицали увек само кућу са пет дана земље.

Међутим, како није искључена могућност, да по смрти земљорадника остане удова и са пунолетном и малолетном децом, то се, у таквим случајевима, мора оставити оделити део за удову и малолетнике, а оделити за пунолетнике, управо онолико пута по пет дана земље, колико има пунолетника и један пут за удову и малолетнике.

Наравно, да оваква подела не утиче на деобу задругара, кад они буду сви пунолетни, јер за те случајеве важе наређења грађанскога законика.

Све, ово, наравно, важи и за женску децу, која по смрти оца и матере остану на имању ових.

Као што се види из овога, што смо до сада изнели, одговор на питања под а и б био би овај:

а) да наређења § 471 тачке 4. грађ. суд. поступка штите удови и деци умрлога земљоделца кућу и имање, од наплате приватних дугова, по реду изнесеном у овоме чланку; и,

б) да ово штити и самој женској деци, која по смрти земљоделца остану на имању овога.

Овако налазимо ми, да треба разумети поменута законска наређења, а овако су она схваћана у многим приликама и од стране наших судова, а и од стране надлежних управних власти.

Остаје нам сада, да говоримо још о ономе: како ваља разумевати ова законска наређења у случајевима, кад је задужење код јавних каса?

Став 6-ти тачке 4. поменутога закона, учинио је одступање од онога ограничења, које је предвиђено првим ставом и дозволио је: да земљоделац може задужити код јавних каса, у тамо побројаним случајевима, још три дана земље, ограничавајући му право располагања са кућом и плацем и два дана земље.

Већ самим тим, што је законодавац дозволио могућност задужења она три дана, колико се не би могло задужити за приватне дугове, он је дозволио и могућност

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

отуђења, али ипак огарантовао кућу и два дана земље.

Према томе, узимајући и за ове случајеве исто начело, проведено кроз § 471 за приватне повериоце, закон штите земљоделцу и овога породици кућу са плацем и два дана земље, без обзира на то, што се јавна каса не би могла потпуно намирити у своме потраживању из заложенога имања.

Јавна каса, у случајевима штете, има право на накнаду ове од несавесних проценитеља, по законима који то опредељују....

Износиће случајеве, који потичу из примене § 471, и у овоме и у ранијем чланку, ми не можемо рећи, да смо изнели све, што се у дугој пракси једнога полицискога чиновника може да јави.

На против, морамо признати, да је ово тек један део, који махом има свога извора у тачци 4-ој поменутога §-а; а случаје из тачака 1. 2. и 3. ми управо нисмо ни додиривали.

Међутим, они су тако чести, да се чиновник у своме раду срета са њима свакодневно.

Њих ћемо ми, у колико будемо знали и умели, изнети доцније, у тежњи, да тако помогнемо оним млађим чиновницима, који, вршећи пописе и забране, имају о њима самостално да одлучују, много пута далеко од среске канцеларије и могућности, да о њима чују мишљење својих старешина или другова.

Сада ћемо, пак, да укратко истакнемо питање:

а, да ли су постигнуте оне користи, које су за сељачки сталож очекиване из наређења тачке 4. § 471 гр. с. поступка; и,

б, да ли су та наређења изигравана и како?

Ово је питање потребно истаћи из два разлога.

На име: треба ли одржати и даље то наређење; и, ако треба како се може спречити његово изигравање?

Одмах имамо да изјавимо: да је на питање под а тешко одговорити са апсолутном тачношћу, јер оно није систематски проучавано ни од стране наше ни којег другог, те да би имали несумњиве статистичке податке о томе.

О њему се може говорити као о питању, које се у извесним приликама јављало само собом, и изазивало да се о њему мисли.

Узимајући, дакле у обзир извесне уочене моменте у животу нашега народа и појединца, и онај факат, да наша села још немају пролетаријата у оној мери, у којој се овај јавља у нас по градовима, и у којој се, у сличним приликама, јављао код других народа, ми смо вољни да ово напишемо утицају поменутих законских наређења, и онда би се могло рећи, да су она дала, до некле, задовољавајуће резултате.

Тако, ми верујемо, да су она припомогла, да је зеленаштво по селима мање, него што би оно иначе било, а да су и случајеви несавесне управе, од стране преставника појединих задруга, ређи него иначе, опет због ових наређења.

У опште ми налазимо, да је ова економско-политичка мера бар задржала онај социјални процес пречишћавања, ако га није са свим спречила, који је обављен у

животу других народа, и који ће се, у низу година обавити и код нас.

Ово ограничење само ће га успорити, али га не може апсолутно задржати, јер он, у главном, има свога постанка и узрока у нашим социјалним приликама.

Ми чак знамо, да нам многи не ће одобрити и ово гледиште, и ако доста скептично, на утицај ових наређења законских, него ће све то објаснити економским и другим приликама нашега народа, али ми лично опет верујемо у извештан успех ових наређења и користи отуда.

Са наше стране имамо чак да захвалимо законодавству онога времена, које је добру нашега сељака поклонило онолико пажње, а ми сада учинимо бар и толико, да се то не изиграва ако не можемо више.

А што мора доћи и поред ових мера, то ће доћи и без наше воље.

Хоће ли, пак, за наше финансиске прилике бити већа корист, кад имања буду у рукама неколицине или не, то остављамо да оцени само време и они, који су за то компетентнији.

Ми ћемо се, пак, вратити на питање: да ли су ове одредбе изиграване или не?

И, као одговор одма износимо, да су оне изиграване и од самих сопственика и од оних, који су били интересовани, до безочности.

Да нам се не би пребацивало, како ово тврдимо без доказа, ми ћемо изнети само два примера, који ће наше наводе потпуно утврдити.

Од њих један је овај:

Извесно лице, које има тек пет дана земље или још и мање, решено је, да од овога штогод отуђи.

Али знајући, да тапију не може издати, онда прибегава овоме:

Купац имања, с киме се продајна цена утврди, тужи продавца — сопственика — за заузео ове или оне њиве или ливаде. Продавац признаје код среске власти (од општине се, као познаваоца месних прилика редовно бежи) да је ту њиву или ливаду самовласно заузео.

Среска власт казни самовласника (у овом случају продавца) и наређује да њиву уступи сопственику — купцу. Ова пресуда постаје извршном, јер се продавац не жали, и сопственик се по њој убаштињава, или му она служи место тапије.

Ови су случајеви чести, а још чешћи су случајеви реума.

Кад се не може да да тапија, онда се даје писмено, утврђено влашћу, како је њива дата у реум за извесно време.

Продавац прими новац а купац узме земљу и после извесног рока он се користи застарелашћу и убаштињава, а много му пута ово и не треба, јер ову земљу нико више и не тражи.

Ово су, наравно, свега два случаја, а има их много, врло много.

Да боме, да се ово све може учинити највише по томе, што наше власти врло мало пажње обраћају на ово изигравање, а оно се, међутим, само строгом пажњом ових може сузбити.

Изневши овако ово, што смо запазили, ми верујемо, да ће сваки савестан чиновник учинити све што може, да се смањи

број ових изигравања закона, а тиме ће испунити и једну дужност и учинити добро својој земљи, која је још далеко од једне индустријске земље, а у којој је пролетаријат сеоски истина у маломе, али опет на помолу.

Дим. С. Ђалаџић

О иследнику.

Решено би, да се те масе снега баце у реку, не би ли се нашао леш убијенога; и судска комисија била је присутна, да би у случају да се леш нађе могла одмах извршити преглед. Иследник се известио од људи, да ли је те зиме први снег падао 15. децембра (те ноћи је баш нестало Ј. С.) и упитани му одговорише, да је 15. децембра снег падао по други пут, тако да је убијени морао лежати већ на једном врло дебелом слоју снега; ти људи рекоше, да тај први слој мора бити висок 6—8 стопа. Решише дакле да копају дотле, докле не наиђу отприлике на слој првог снега, на коме је убијени морао лежати. Снег је одбачен и кад су га већ били ставили на четири стопе и већ несумњиво били у слоју првог снега, посао је остављен, и сматрало се, да се стари, глуви тестераш преварио. — Али он се није преварио, јер кад се у позно пролеће отопи снег на оном месту, нађен је леш убијеног сасвим доле, готово на самој обали, и то баш на оном месту, над којим је иследник за време одбацивања снега неколико сахата стојао. Ствар се објашњава тиме, што су се преварили људи, које је иследник питао о времену кад је падао снег, 15. децембра није падао други већ први снег те зиме. Леш је дакле пребачен преко зида, докле још није био набацан снег, њега дакле није требало тражити на првом слоју већ испод њега, и да је тада тачније истраживано, кад је пао први снег, био би се одбацио и последњи слој и леш би се био нашао још тада. Али од тада је прошло много времена и учинилац није још ни дан данас пронађен.

Други случај односи се такође на једно убиство и показује, да се услед неправилних исказа великог броја сведока лако може траг с правог учиниоца пренети на невино лице.

Два врло ниска сељака, која беху на рђаву гласу, Сп. и Б., наговоре једног трећег имућног сељака, Т., да с њима посети једно удаљено марвено тржиште, да тамо купе волове. Они се кренуше из свог места С. врло позно у јутру, путовали су до Л., ту су се у подне одмарали и у 3 сах. кренули су се одатле даље; они су намеравали да преко Ф. отиду до Ст., ту да преноће и сутрадан да стигну у тржишно место М., које је било један сахат удаљено. Али сутрадан је Т. између места Л. и Ф., али ближе ка Ф., нађен поред друма у једном јендеку; био је тешко повређен по затиљку и онесвешћен; у току сутрашњег дана дође он к себи и изјави: »Сва тројица су се, као што је речено, кад је тачно на торњу црквеном избило три сахата по подне, кренули из Л. и ударили друмом; после једног сахата почели су Сп. и Б.

одједаред разговарати о томе, да није случајно вашар у М. отказан због какве говеђе заразе и како би било, да се о томе распитају у селу, које лежи у страну од друма. Т. им је на то казао, да за такво мишљење нема ни најмањег разлога, а осем тога да се о томе могу распитати у свакој гостионици на друму; па онда људи на друму знају боље такве ствари него они по селима; осем тога тако губе у времену, јер имају вазда да обилазе пут, ако иду у село, рекао је Т. Али Сп. и Б. остали су тако упорни при своме мишљењу, да је Т. почео сумњати, да они у селу имају неког тајног посла — вероватно какву трговину са стоком, о којој не би требало да зна он, Т., и тако им он рече, да иду у село, а он ће полако наставити пут, докле они не дођу из села и не стигну га. Они нису дуго дошли, а он је сео на један камен поред друма, да их причека, и то окренувши леђа друму, пошто је дубавао јак ветар и наносио му у очи прашину. Одједаред је добио позади јак ударац по глави, и ту се свршава његово сећање; новца за куповину волова нестало је.

После неколико дана умро је Т. услед повреде на глави, и од њега се није могло дознати ништа тачније. Сп. и Б. изјавише прилично једногласно, да они одиста нису у селу имали други циљ, до ли да питају за вашар. О томе су питали и неке непознате госте у једној гостионици а за тим су се кренули да стигну Т., али га на друму не нађоше, а нису ни на врх памети имали, да би он могао лежати онесвешћен у јендеку. Помислили су да није отишао до Ф. или Ст. а кад га нису нашли ни ту, другог дана отишли су на вашар у М. — Тек у повратку чули су за једног премлаћеног човека. Позвали су их, да га виде у једној сељачкој кући, јер га нико не познаје, и ту су они познали свога друга Т. Што га нису видели кад је, без сумње већ повређен, лежао крај друма у јендеку, објашњује се тиме, што је онда кад су они пролазили поред места, где је дело извршено, *било већ мрачно* (било је то у позну јесен).

Даља истраживања довела су до схватања, да је Сп. и Б. дошла мисао, да у смркнуће нападу Т., да га убију и одузму му новац; да би се поразговарали о подробнијим околностима, употребили су изговор, да иду у село да питају због вашара, јер су знали, да ће се Т., који је био рђав пешак, уплашити од тог пута. Наравно да они нису могли знати, да ће Т. седети на камену и окренути им леђа и вероватно да су за извршење дела били одредили шуму, кроз коју су имали да прођу тек кад се смрачи. Али пошто су га видели у повољној положају а и пошто је ту пут био потпуно пуст, то су се одмах користили том приликом, те су га напали позади, оборили га и опљачкали.

У корист оптужених говорила је само та околност, што је догађај, како су га они причали, био и могућан, да је Т. убио и опљачкао какав странац и да га они, пролазећи, нису могли видети, јер је тада већ било мрачно. На име саслушани су многи људи из околине и сви су једногласно уверавали: да кад се у то доба године пође у 3 сах. по подне из Л. и учини

околински пут преко оног села, да се — при лаганом темпу уморних људи, као што су тада били Сп., Б. и Т. — стигне на место извршеног дела тек кад се смркнуће потпуно. А да је при поласку из Л. било тачно 3 сахата, нису потврдили само њих тројица поменутих, већ и више људи, с којима су они седели у гостионици, јер је један од њих рекао: „Сад изби три, морамо ићи, још нам је далеко путовати.“

И поред те слабости оптужбе, Сп. и Б. су осуђени.

У пролеће затражише осуђени да се парница понови. Њима одиста испаде за руком, да уздрмају понешто од доказног материјала. Они скренуше сумњу на једног озлоглашеног дерана, који се налазио у близини места извршеног дела, а пошто је још постојала поменутог околност, да они тешко повређенога Т. нису могли видети, било је на реду, да се ухвати тај деран и да се понови парница противу Сп. и Б. Иследнику сад паде на ум, да ствар још једном сам осмотри. Он затражи од универзитетског астронома да му нађе онај дан у пролећу (наравно да се није могла чекати позна јесен, у које је време дело извршено) који по исходу и заходу сунца одговара дану, кога је у јесен извршено дело, и тако се назначенога дана крену с државним тужиоцем на лице места. Они се кренуше тачно у 3 сах. из Л., иђаху лаганим кораком, како су морали ићи уморени Сп., Б. и Т., обиђоше преко поменутог села, задржаше се у њему колико је требало и приспеше напоследку на место извршења дела док је још био *иотауно јасан дан*. Ту су учинили све могуће покушаје: наизменично су легали час један, час други у јендек на оно место, на које се скотрљао Т. одмах по удару и на коме је сутираше дана нађен; затим су наизменично ишли друмом, враћали се и констатовали, да се, идући ма с које стране, још из велике даљине безусловно морало видети, да у јендеку крај друма лежи човек и да се то апсолутно није могло превидети. Тек по довршетку тих покушаја почело се смркатвати, те тиме је констатовано, да су искази свих саслушаних сведока били на погрешну схватању и да тај једини моменат, који је говорио у корист осуђених, кад се тачно испита, просто није постојао.

Таквих примера могли би много набројати и сваки криминалиста их је доживљавао. Па баш за то што их је много, ја и препоручујем највећу пажњу приликом стварања оперативног базиса.

(Наставиће се)

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

Цигански пазар.

прича

Максима Горњог

Вашар. Силна кола стоје у дугим редовима једна до других. Хоре се хиљаде гласова и шуме по ваздуху који је пун прашине. Људи се препиру и ценкају, а у свему томе чују се и оштри, отегнути женски гласови.

Малоруски језик може се упоредити са топом, јеврејски са пушком репетирком, а цигански са митраљезом. Цигане је ласно распознати у гомили света по њиховој мрској боји, црној светлој коси и белим зубима, који су као у грабљивих животиња. Њихови оштри грлени гласови као да ти парају уши, говор им је тако брз, да их можеш с муком разумети. Кретање им је врло живахно, али треба обратити пажњу на њих. Крупне светле очи одају их као лукаве и препредене људе. Циганин ти је умешан и окретан, личи на ону лисицу из басне, а зубима шкрипи као изгладнео курјак.

Четири Циганина су сковитлала једнога Малоруса. Употребили су сву своју вештину и упели се из петних жила да га обрлате за нешто. Јадном Малорусу бучи глава од њиховога брбљања. Забленуо се у Цигане, чеше се по глави и неодлучан нешто премишља.

На улару држи младога коњчића, кога су обади спопали, као њега Цигани. Око њих се искупио свет, живо прати овај пазар, и чека да види како ће на крају бити.

— Та причекај мало.. вели Малорус.

— А шта имам да чекам? — вели Циганин. — Од чекања немам ништа, братац! На моме коњу могао би сам губернатор да се воза чак до Петрограда, Бога ми, брате! Такав ти је мој коњ! А шта вреди твоја мрчина? Твој коњ и мој коњ у толико су слични што и твој коњ има четири ноге и реп! Али какав само реп! Па то је омут сламе, а не реп!

Циганин непрестано вуче коња за реп, тапше га по санима, загледа му у очи и без престанка говори.

Они други Цигани презриво говоре: — Остави га до ђавола, море. Изгубићеш, ако се будеш мењао.

— Нека сам у штети, шта је вас то стало? Зар ја нисам господар свога коња и свога новца? Овај ми се човек много допада, па баш хоћу да му учиним доброту! — Но, куме, сада смо свршили — помоли се Богу.

Малорус скида своју капу и обоје се крсте са побожношћу.

— Нека је срећно и благословено, каже Циганин. Ево ти коња, али за то благодари само моме добром срцу. Води коња, али дај ми још пет рубаља приде... Не, више не пет рубаља. Но, руку овамо.

И онда силом докопа Малоруса за руку и плесну по њој својом руком.

Малорус ће на то:

— Даћу ти две рубље!

— Четир и по!

— Не дам толико. Даћу ти две!

И Циганин удари својом руком тако јако руку Малорусову, да овај узвикну од бола и загледа се у длан да види да ли му је остао читав.

— Дај четири рубље, чујеш ли!

— Дајем ти две! — одговори Малорус. Циганин се наљути:

— Иди дома и кажи жени да си магарац, велики магарац!

— Даћу ти две и по рубље! — рече Малорус.

— Хајде да се помолимо Богу!

И понова се крсте, те се онда рукују.

— Ево ти коња, те га води. Ти ћеш се користити са њиме, а ја ћу штетовати. Знаи и тако да си сиромаш човек, па нећу да те оштетим. — Но нећеш ли дати приде четири и по рубље?

Малорус дрма главом и гледа у Циганово кљусе.

— Три и једну четвртину, а?

— Не дам.

— Да Бог да ти жена по сто пута рекла: не дам, када будеш тражио од ње тањир чорбе!... Дај три рубље, па је коњ твој! Зар ни то? А ти дај онолико колико си обећао, па ма ја штетовао.

Најзад се трампише, и Малорус отиде, водећи за улар риђушу, која је уштапљеним предњим ногама мирно гегуцала за њиме. Тавним очима жалостиво је гледала на свет, који је такође испитивачки посматрао кобилу.

Не прође дуго време, ево Малоруса где се враћа. Убрзао кораке да коњ једва може да га стиже. Гледа око себе стидљиво и смешно.

Цигани га мирно чекају и говоре својим смешним језиком.

— Ствар није текла у реду, трампа ништа не вреди — вели Малорус када дође до њих, и затресе главом.

— Каква трампа? рече један Циганин.

— Ево ова... Та ви сте мене...

— Шта смо ми тебе?

— Ама чекајте!.. Ви сте мене...

— Но, шта смо ми тебе?

— Та пустите ме да изговорим.

Цигани се цинички смеју с њиме, а и светина га исмева. Преварени Малорус у својој муци обраћа се ва светину.

— Савета ми дајте, добри људи! Дали ми кобилу без зуба за моје добро коњче које има све зубе.

Али свет слабо мари за невеште људе, као и за немоћне. И он приђе на страну Цигана.

— А где су ти биле очи?... пита Малоруса један сед старац.

— Тако ти и треба, када имаш посла са Циганима! рече други човек.

Преварени Малорус прича да је гледао у горње зубе. Коњ нема три горња зуба. Јамачно су их Цигани избили бичем. Шта му сада вреди такав коњ? Не може да једе — то се види по надувеном трбуху... Два: три сељака држе страну Малорусу и настаје све већа граја. Али Циганин надвикује цео свет.

— А што се ти дереш, братац? Зар ти не знаш како се коњи купују? Коње треба загледи као и девојку што ћеш да је узмеш за жену, јер је то исто тако важна ствар... Чуј само. Хоћу нешто да ти испричам. Било једном три брата. Двојица били мудри, — онај један био луд. Видиш, један од те двојице сам ја, а трећи си ти!...

И други Цигани се деру и држе страну свом другу. Гомила бива све већа и већа.

— Па шта сада да радим браћо? пита очајно Малорус.

— Иди у полицију! викну неко из гомиле.

— И отићи ћу, рече он одлучно.

— Чекај, чекај само! рече Циганин; Зар хоћеш да ме убијеш? Хајд, нека ти буде!... Али ако ми платиш три рубље,

вртићу ти твога коња. Нећеш? А ти онда иди у полицију па ме тужи!

Малорусу није било до полиције и поче да се премишља. Сваки му по нешто саветује, али он стоји као кип... Најзад се реши!

— Чујеш ли, Циге, рече он, меланхолично. Нека ти Бог суди! Дај ми натраг коња, задржи све три и по рубље што сам ти дао приде.... Нека те ђаво носи; — отимај, кради и варај и од сада.

Тако је Циганин преварио Малоруса, а при томе се претварао као да му чини неко добро.

— Ти се знају наћи! говорили су Малоруси, и отидоше дивећи се циганској умешности.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Учитељ и четрнаест ученица његових. — У угарској престоници, која се тако радо назива Малом Паризом, избила је на јавност особита љубав развратних људи, — нарочито међу великом господом, — према малој женској деци.

Ови чудновати ловци нишане само на дивљач између пет и десет година, а има доста плаћених керово, који тај лов терају. Пре месец два дана се пештанска штампа у иначе мртвој новинарској сезони, прилично забављала неколиким сензационим случајевима те врсте, међу којима је било појава, од којих се диже човеку коса на глави.

Кад се открио један део ових срамних престоничких тајана, изгледало је, да ни провинција није хтела далеко да остане иза своје престонице, јер су с дана на дан стизали отуда слични страшни гласови. Епидемија је, дакле, прешла из главнога града прво на околину, па се онда ширила постепено све даље и даље.

Од тих провинцијских случајева споменуемо овде само један, који је изазвао најјачу сензацију, кад се за њ чуло, и који је у толико страшнији, што је, с једне стране, главни јунак образован и школован човек, од кога се могло очекивати, да ће укротити животињу у себи, а с друге стране опет, што је овде у питању читава гомилаца колико толико разумне женске деце из релативно добрих кућа.

Ствар је у овоме:

Игњат Мочари, учитељ девојачке грађанске школе у Керменду, био је крајем јула ове године од стране тамошње полиције због неморалних дела притворен и предат суду у Сомбатељу.

Криминал Мочаријев састоји се у томе, што је као учитељ отпочео и одржавао забрањене односе са већином поверених му девојачких питомица од 13 до 14 година. Учитељ је успео био, да девојчице, које су биле тек у развоју, одликовањем, поклонима или и дисциплинским казнама дотле доведе, да су се његовим животинским прохтевима послушно предавале.

Велики део неразвијених питомица постао је на тај начин жртвом својега учитеља, међу осталима нарочито три девојке, код којих овај однос није остао без приrodnih последица.

У току истраге су четрнаест девојака признале своје односе са учитељем; али се као насигурно држи, да их има још, ну које се и стиже и боје да признаду нанету им срамоту.

Хапшење Мочаријево изазвало је прави дар-мар. Нанетом срамотом до крајности озлојеђени родитељи окривљују школске старешине као посредне проузроковаче овог бестидног дела.

Окривљује се и надзорна власт у Сомбатељу за небрежење, пошто је један учитељ истога завода још пре више месеци пријавио Мочарија због његових блудних авантурица. Директор је услед тога добио и наредбу, да поведе истрагу; али ствар није ипак била изведена до краја, него је сасвим напуштена.

Пред истражним судијом, пред којим је Мочари изложио опширно признање о односима са својим питомицама, бранио се је на овакав, прилично циничан, начин:

— Ја нисам ни према једној својој питомици употребио силу, нисам се чак ни једној јединој удварао. Није моја кривица, што су ме све волеле. Сваки други би на мојем месту неоспорно исто тако поступио.

Мочари је католичке вере, нежењен, има му двадесет и девет година, а у ову је школу дошао пре две године. Он је изванредно леп, симпатичан плав човек елегантнога понашања, и умео је свуда задобити за себе и начинити се вољеним и поред тога, што је његово несразмерно лакомеслено живљење било опште познато.

Тек што беше постављен у девојачки институт, одмах је бацио мрежу на неразвијену женску децу, коју је умео на најпрепреденији начин принети на жртву својим пожудам. Само у последњој школској години одржавао је он љубавне односе са четрнаест питомица трећег и четвртог разреда, а два случаја са још сасвим нежном, неразумном децом.

Жртве причају ток нанетога им срамоћења на овај начин:

С времена на време Мочари је одликовао понеке девојке пажњом и очигледном наклоношћу. Давао им је боље оцене и старао се да се овима у сваком погледу допадне. У својој дужности, као учитељ мађарског језика, давао им је писмене задатке и био је знак његова нарочита задовољства, што је увек једној од одликотваних ученица поверавао дужност да писмене радове донесе у његов стан. На тај начин су му блуднички атентати испадали за руком увек без изузетка. Ту је учитељ говорио бедноме детету о љубави, помучио мозак јадној жртви и онда су сироте девојке остављале стан својега учитеља увек осрамоћене.

Магистратски комитет одржао је сместа изванредну седницу, чији је задатак био, да свестрано проучи оптужбу. Резултат ове седнице је било предавање Мочарија државном тужиоцу у Сомбатељу. Директор института буде са свога положаја уклоњен.

Мочарија ће постићи тешка али заслужена казна, а његовим жртвама остаје, да оплакују својега учитеља и за њих судбоносне школске дане.

Крваве капи. — Страшно изненађење доживели су у Паризу, у улици Толзит, муж и жена В. Н., кад су увече сасвим спокојно сели за вечеру. Жена је прва опазила на столу неколико црвених мрља, али с почетка нису знали, шта то може бити. Ну кад су мало боље припазили, они пронађоше, да су са таванице једнако пале густе, црвене капљице.

Преплашен и до крајности узнемирен В. Н. јави вратару за ову непојмљиву и тајанствену појаву. Вратар се одмах попне на горњи спрат, у одељење, које је било над овим станом, да види шта је у ствари, али му нико, ни на поновљено лупање, не отвори врата.

О томе се одмах јавило полицијском комесару, а овај је наредио, да се дозове бравар, који је силом отворио врата. Полицијски комесар, са осталима, констатовао је самоубиство педесетогодишњег старца, који је лежао на поду са пресеченом жицом на врату и који је из оловне досаде потражио мира с оне стране гроба. Крв његова пролазила је кроз стари под и капала на трпезу његових доњих суседа.

ЗАПИСНИЦИ ИЗ МРТВОГ ДОМА

РОМАН У ДВА ДЕЛА

Написао **Фјодор М. Достојевски**

Превео с руског Јефта Угричић

29

Узмимо, да су осуђеници били људи ташти, разметљиви и лакомислени до крајњих граница, али све је то било извештано. Осуђеници су се могли мени смејати, кад су видели, да сам им рђав помагач на радovima. Алмазов је могао с презирањем гледати на нас племиће, размеђући се пред нама својим умењем да пече алабастер. Али у гањање и подсмевке њихове над нама мешало се и нешто друго: ми смо некада били племићи; припадали смо истом друштвеном слоју, као и њихови некадашњи господари, о којима нису могли сачувати добрих успомена. Али сад, у позоришту, склањали су ми се с пута. Признавали су, да у томе могу судити боље од њих, да сам видео и знам више од њих. И најнерасположенији од њих према мени (знам то) желели су сад похвалу своје позоришту и без икаква самопонижења пустили су ме на најбоље место. Ја сад судим, сећајући се својих ондашњих утисака. Мени се и онда чинило, — сећам се тога, — да у њиховом праведљивом суду над собом није никако било понижења, него осећање властитог достојанства.

Најузвишенија и најоштрија карактеристична црта рускога народа — јесте тај осећај праведљивости и тежња за њом. Петлићско кочоперење, бити свуда на првом месту, па ма по коју цену, не гледећи на то, да ли је човек тога вредан или није — не постоји у народу. Ваља само скинути нанешену кору и погледати на чисто језгро пажљивије, ближе, без предрасуда — и понеки би опазио у народа таквих ствари о којима није ни слутио. Не могу многоме научити народ мудраци наши. Шта више, позитивно велим — напротив: они сами треба још у њега да се поуоче.

Петров ми је наивно рекао, кад смо се тек само спремали за позориште, да ће мене пустити напред још и зато, што ћу ја дати више новаца. Одређене цене није било: сваки је давао колико је могао или што је хтео. Готово су сви приложили колико-толико, ма и по грошић,*) кад су пошли збирати са тањиром. Ну ако су мене пустили напред у неколико и ради новца, у очекивању, да ћу ја дати више него остали, то, ипак, колико је у томе било осећања властитог достојанства! — „Ти си богатији од мене, па иди напред. И ма да смо овде сви равни, али ти ћеш приложити више: дакле, такав посетилац, као што си ти, пријатнији је за глумце, — теби нека буде и прво место, јер сви ми овде нисмо ради новца, него из поштовања, и због тога смо већ и сами дужни да се сортирамо.“ — Колико је у томе праве благородне поносности! То није поштовање новца, него поштовање себе самога.

Уопште, према новцу, према богатству у тамници није било особитога поштовања, нарочито ако се гледа на осуђенике, на све без разлике, у маси, удружене. Ја се шта више не опомињем ни једнога од њих, који се озбиљно понижавао ради новца, ако би њим баш посматрали и појединце. Било је оихакала, који су и код мене просили. Али је у томе просјачењу било више обести, несташлука, лупештва, него праве ствари; било је више хумора, безазлености...

Не знам, да ли се јасно изражавам...

Али ја заборавих на позориште. На ствар, дакле.

Пре него што се дигла завеса, цела је соба представљала чудновату и оживљену слику. Прво и прво, гомила гледалаца, која, згурана, спљоштена, стиснута са свију страна, трпељиво и с блаженством на лицу очекује почетак представе. У последњим редовима људи, што се комешају и тискају један на другог. Многи су од њих донели са собом цепанице из куине: пошто којекако прислони уза зид дебелу цепаницу, човек се намести на њу ногама, обема се рукама одупре о леђа онога, што пред њиме стоји и, не мењајући положаја, стојао је на тај начин два сахата, потпуно задовољан собом и својим местом. Други су се утврђивали ногама на пећи, на најнижем банку, и исто тако су одстојали цело време, одупирући се на оне пред собом. Тако је било у последњим редовима, поред зида. Са стране, по даскама од кревета, такође је стајала густа гомила, над музикантима. Ту су била добра места. Њих петоро попели су се на саму пећ и, лежећи на њој, гледали на ниже. Ови су уживали. По прозорима, на другоме зиду, такође се тискале читаве гомиле закашњених или таквих, што не нађоше добро место.

Сви су се понашали мирно и достојанствено. Свима се хтело, да се покажу пред господом и гостима с најлепше стране. На свима лицима се опажао израз најнаивнијег очекивања. Сва су лица била црвена и обливена знојем од врућине и запаре.

Какав је чудноват одблесак детињске радости, милога, чистога задовољства сијао са тих набраних, жигосаних чела и образа,

*) Бакарни новац од две копејке. Прев.

из тих погледа људи, дотле мрачних и мргодних, у тим очима, које су иначе покадшто севале страшним огњем! Сви су били гологлави, и, с десне стране гледани, све су ми главе изгледале сасвим обријане.

Али ево на позорници се чује трчкарање, ужурбаност. Одмах ће се дићи и завеса.

Сад је засвирао оркестар...

Овај је оркестар вредан помена. Са стране, по креветским даскама, разместило се осам музиканата: два ђеманета (једно је било у тамници, друго су позајмили од некога из тврђаве, а уметник се нашао и на дому), три балалајке — све три властити рукотвор — два гитара и даире уместо контрабаса. Веманета су само пиштала и шкрипела, гитари су били бедни, зато су балалајке биле просто нечувене.

Наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Један општински писар пита:

1. „да ли се такса од 0-50 динара, прописана тачком 1. таксене тарифе закона о таксама, за писмене и протоколарне преставке, или молбе у опште, наплаћује и код општинских судова, или само код државних власти; 2. какву ће таксу наплатити општински суд за копирање и потврду званичних аката — да ли у маркама за државну касу, или у новцу за општину, и то колико кад је само један табак, а колико кад има више?“

Да ли копирање акта сме да врши деловођа општинског суда за награду или не? и, 3. Може ли председник општине да забрани приватним пискарима писања тужабе, молаба и жалаба, које се упућују општинским судовима?“

На ова питања одговарамо:

I.

По духу тачке 6 чл. 1. закона о таксама, такса од 0-50 динара за разне преставке, молбе и т. сл. наплаћује се само код државних власти, а не и код општинских судова.

То је јасно речено у чл. 25 правила за извршење закона о таксама од 3. маја 1897 г. Тр.Бр. 10.442, која и данас важе, јер закон о таксама од 11. јула 1897 год. није у целини измењен, а она су прописана за извршење његово;

II.

За копирање акта код општинских судова, није прописана нарочита такса ни у одељку ж. закона о таксама нити у § 23. грађ. суд. поступка.

Према томе, такса за копирање има да се наплаћује према тачци 15 и 20 таксене тарифе закона о таксама, само не у маркама, већ у готовом новцу и у корист општинске касе.

Општински деловођа може да препишује акта на захтев појединца, кад у месту општинског суда нема других писмених лица, али он сам треба да избегава овакве случајеве, јер се разложно може узети, да он сам наговара појединце да њега траже да врши препис, а не службени препис у смислу т. 20 под б. у ком случају такса припада суду; и,

III.

Председници општинских судова, не могу забрањивати појединцима, да пишу тужбе, молбе

и жалбе за општинске власти, јер на то нису овлашћени ни једним законом.

То право дато је, чл. 7. ставом трећим закона о правозаступницима, само председницима Првостепених судова.

Ну, ако који председник општине налази, да ово право припада и њему, он забрану треба да учини нарочитим решењем, како би дотично лице могло употребити право жалбе.

Свако друкчије поступање председника општинских, било би незаконито и самовољно.

Ово нарочито помињемо зато, што знамо, да су неки председници просто бацали преставке, које нису писане од стране адвоката, одузимајући, тако, могућност партаји да своју ствар заштити, а пискарачима да се жале.

Један опет општински писар, учинио је ово питање:

«Измене § 13 грађанског судског поступка, у колико се односе на саопштавање пресуда, по грађанским споровима, од стране општинских власти, гласе овако:

»Саопштење пресуде или решења овериће увек председник или члан суда, а ако би они били неписмени, саопштење ће се извршити у присуству два писмена сведока, који ће се на акту саопштења потписати:

Дан саопштења увек ће се словима означити.»

Држећи се овога наређења законског, један општински суд саопштио је своју пресуду парничарима, који су били неписмени, и ово је саопштење оверио председник општине, који је писмен, и који је присуствовао саопштењу пресуде.

Поводом жалбе једне парничне стране, послати су акти спора Првостепеном Суду, и судија, који разматра пресуде општинских судова, налази: да саопштење пресуде није извршено по измени § 13, и наређује: да се потпишу и два писмена грађанина.

Општински суд није могао да прими ову напомену судије, јер налази да не одговара поменутој законској одредби, јер је саопштење оверио писмени председник, на је вратио цео предмет судији, те да га у другом његовом делу оцени; али судија опет враћа предмет и без икакве мотивације клот наређује: да се потпишу још два грађанина.

Налазећи, да судија хоће на силу Бога да натура општинском суду једно своје погрешно гледиште, суд је цео предмет послао Првостепеном Суду са молбом, да га у колегијуму размотри и реши, у колико се односи на сукоб између општинског суда и судије, у смислу § 20 под б. поменутога закона.

И, докле не дође одлука суда он је рад да зна:

а, да ли је правилније гледиште судијино или општинског суда о значају § 13 у колико се тиче саопштавања пресуде;

б, ако је правилније гледиште општинског суда, онда је ли правилно урадио што се и за овај случај користио наређењима § 20 б; и,

в, треба ли при саопштавању пресуде словима исписати и годину саопштења, јер судија и то тражи?

На ово питање одговарамо:

а, Кад год саопштавање пресуде овери писмени председник или кмет, онда није потребно присуство двоце писмених грађана, и по томе, правилније је гледиште општинског суда, пошто је поменути § 13. у томе овоме делу несумњиво јасан;

б, правилно је урадио општински суд, што се и у овом случају користио правом, које му пружа § 20 под б. грађ. суд. поступка, јер ће се овако изазвати одлука колегијума судског о овоме питању, а то је већ једно веће јемство за правилност рада.

На ово суд има права, јер он не мора примити прве примедбе судије, па типале се оне било поступка било суђења; и,

в, треба словима писати и годину, јер и ако се из текста чл. 13. то не би могло разложно извести, оно би одговарало и досадашњој пракси код судова и наређењима § 370 грађ. судског поступка.

Имамо и овакво питање:

«По § 15 и 16 грађ. суд. поступка, жалбе на пресуде општинских судова, подносе се у року од осам дана.

Оне се предају или преко општинских судова, који су пресуде изrekli, или непосредно Првостепеним Судовима, или на послетку преко поште на повратни рецепис.

Доцније поднесене жалбе — после горњег рока, — одбацују се.

Како у § 16 не стоји јасно написано, који ће суд одбацити неблагоприятно поднесене жалбе — општински или Првостепенни, то је потребно да се ово објасни.»

На ово питање одговарамо:

Истина, у § 16. не стоји, који ће суд одбацити неблагоприятно поднесене жалбу, али је природно да то учини општински суд, који у првом реду и цени благовременост жалбе.

Овако поступање одговарало би и наређењима § 312 грађ. суд. пост. који важи за Првостепене Судове.

Против оваквих решења имало би места жалби Првостепеним Судовима.

Али, може се узети и друго поступање; на име, при спровођењу жалбе и акта спора скрепути пажњу Првостепеног Суда да је жалба неблагоприятна, и он ће је сам одбацити.

Р. М. Ђ. општински писар пита:

Може ли бити противстајања власти по § 93 кр. законика и тада, кад се ово учини према општинским часницима, кад они врше законите наредбе општинских судова, или се за противстајање узима само она радња, поменута у § 93. према државним органима.»

На ово питање одговарамо:

§ 93. крив. законика јасно вели, да ће за противстајање одговарати сваки онај који делом нападне или претњом или силом противстане чиновницима или званичницима државним или општинским.

У ред званичника општинских, које замишља ово законско наређење, долазе првенствено кметови.

Према овоме, ова ствар није ни требала да буде предмет обавештења, кад је самим законом јасно регулисана.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Јована Станковића, из Текије, среза расинског, тражи начел. среза расинског актом Бр. 16.506. Исти Јован потребан је начелству среза расинског, да се испита по једном делу

горосече. Но како се сада незна место сталног становања Јовановог, моле се све полициске и општинске власти, да га у кругу својме потраже, и у случају проналазка извете начелника среза расинског, с позивом на Бр. 16.506 (УБр. 33.302).

ПОТЕРЕ

Китан Петровић, тежак из Малова, округа врањског, окривљен је за извршено убиство 6. пр. м-ца над Костом Ристићем б. тежаком истог села. Китан је при спровођењу за Владичин Хан побегао испред спроводника. Њему је 27 година, високог је раста, сувоњав, очију црних, великих, погледа оштрог, лица округлог, — бледог, — косе црне, ретке и оштре, бркова црних кратких, уста обичних, носа великог и шиљастог, браде обријане, обрва црних. На десној стопали ноге, близу прстију, и на трбуху има белеге од пушчаног зрна. Од одела имао је на себи старе чакшире од црног сукна кроја пољаничког, стари грудњак од црног сукна, старо гуњче од црног сукна. На глави је имао шајкачу, на ногама жуте вунене чарапе. Моле се све полициске власти, а општинским се препоручује, да Китана живо потраже, и нађеног спроведу начел. окр. врањског с позивом на Бр. 15.995. (УБр. 33.301).

Ноћу између 6. и 7. тек. м-ца, у дворшту куће г-ђе Марије Кауфман, из Београда у Босанској улици бр. 61, непознати лопов разбио је две шупе на опасан начин и извршио крађу ствари и то: 1. г-ђи Кауфман, разно рубље, 3 перјана јастука у белим навлакама — у вредности 20 динара. Рубље нема никаквог знака. ни обележја; 2. Лазару Јовановићу пензионеру олд. 15 белих мушких кошуља, 15 гаћа мушких, 5 пешкира разних, 6 чаршава креветски, 4 беле навлаке за јастуке, неколико пари чарапа, 1 полован зимски капут, од црног штофа, са поставом од јагњеће коже — у вредности 100 динара. Моле се све полициске власти, да живо потраже лопова и покрађу, и у случају проналазка, да их спроведу Управи гр. Београда, с позивом на Бр. 32.205.

Сима Тодоровић, тежак из Бошњана 4. о. м. око 10 часова пре подне, убио је из пушке Милоша Томића тежака из истог села на побегу. Он је стар 40 година, дежмекаст, у прсима добро развијен, црномањаст, браду брије, косе црне, бркова црних дугачких, очију граорастних, носа обична, од одела има на себи гуњче, чакшире, побегао је гологлав. Моле се све полициске власти, да Симу живо потраже и нађеног, спроведу начел. ор. у Варварин, с позивом на Бр. 11.527, или Упр. гр. Београда Бр. 32.680.

Драгомир — Драгић М. Јовићевић, бив. слуга, из Коњарева, окр. чабанског, побегао је из притвора начелства окр. крагујевачког, где је био стављен за опасну крађу. Њему је 17 година, пун омален, носав, широког лица, одевен у панталоне од материје. На себи је имао кратак летњи капут, и памучни грудњак. Моле се све полициске власти а општинским се препоручује, да Драгомира живо потраже, и у случају проналазка, спроведу начел. округа крагујевачког с позивом на Бр. 17.784, или Управи града Београда Бр. 32.297.

Прима Смаћ, ђак у манастиру Раковици, ухаћен је да продаје један сребрни крет у вредности 4—500 динара, који је украо из манастира Раковице. Исти је одмах притворен у кварту варошком, где је улучио прилику и из

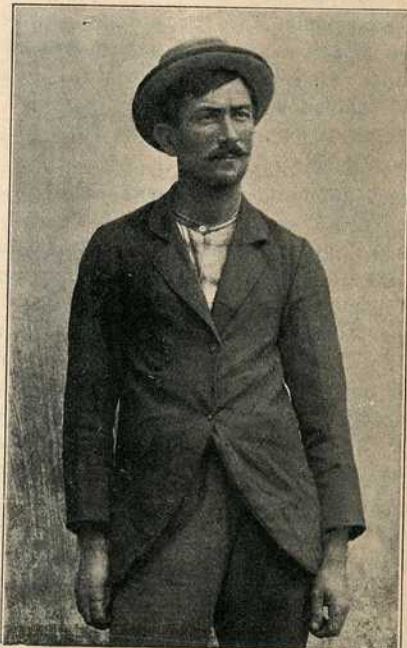
притвора побегао. Њему је 20 год., омален, црномањаст, црних малих бркова, браде црне, коју пиша. Кад говори замуцкује бугарски. Моле се све полициске власти, да Приму живо потраже и нађеног спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 32.191.

Драгомир Гајић, звани „Тоција“, познати лопов и кесарош из Крагујевца, стар 22—23 године, средњег је раста, округла лица, смеђ у опште, без бркова и браде понајчешће у оделу сукненом;

Драгомир

Љубомир Јаковљевић, звани „Гоља“, лопов и кесарош из Крагујевца, стар 32 год. високог раста, сувоњав, црномањаст, у лицу богињав, у оделу сукненом;

Љубомир

Матеја Петровић, звани „Марковчанин“, родом из Марковца по занимању обућар, а пре 2 год. коцкар, стар 25 год., у оделу народном;

Илија Продановић, опасан лопов и кесарош, родом из Београда, стар 38 год., средњег раста, плав, неколико пута судски осуђиван;

Матеја

Коста Петровић, звани „Балча“, познати лопов, варалица и кесарош, стар 53 год., средњег раста, сувоњав, плав, има пуне плаве и на ниже спуштене бркове, браду брија, у оделу народном;

Илија

Тодор Димитријевић, звани „Ташко“, познати кесарош из Крагујевца, стар 40—45 год., средњег раста, црномањаст, просед, одело мења према приликама, и

Стеван Сремчевић, звани „Жабарац“, родом из Жабара у окр. крагујевачком, стар 55 до 60 год., раста средњег, сувоњав, погурен, просед, малих, проседих бркова, у оделу народном, сва седморица, у друштву са још не-

ким кесарошима, ушли су у кафану Мијата Ђорића, кафеџије из Локтке ноћу између 30. и 31. јула тек. год., па по што су предходно од Мијата, који је спавао, украли кључ од чекме-

Коста

жета, ово су отворили и сав новац, у суми од 110 динара, за тим 2 дуванска лоза: Сер. 322 бр. 2 и Сер. 327 бр. 3 и црни, емалирани сат од руске туле, украли и однели.

Тодор

Начелство округа моравског актом Бр. 12368 од 4. тек. месеца моли све полициске власти да ове коцкаре у својим рејонима најживље потраже и пронађене њему стражарно спроведу. Акт управе гр. Београда Бр. 33.350.

ИЗЈАВЕ И ПОРУКЕ УРЕДНИШТВА

Због нагомиланог материјала, из овог броја изостали су наставци наших чланака: „Проститутке и крадљивице“ и „Криминалитет младежи и алкохолизам“.

Садржај: I. Стручни и научни део: 1) Одустанак приватног тужиоца од тужбе и праштање казне; 2) Из примене § 471 грађ. судског поступка; 3) О иследнику. — II. Поучно забавни део: 1) Цигански пазар; 2) Из страног света; 3) Записници из мртвог дома. — III. Поуке и обавештења. — IV. Службене објаве: Тражи се; Потере; Изјаве и поруке уредништва.